

Sociaal beleid in België en Nederland: wat kunnen we van elkaar leren?

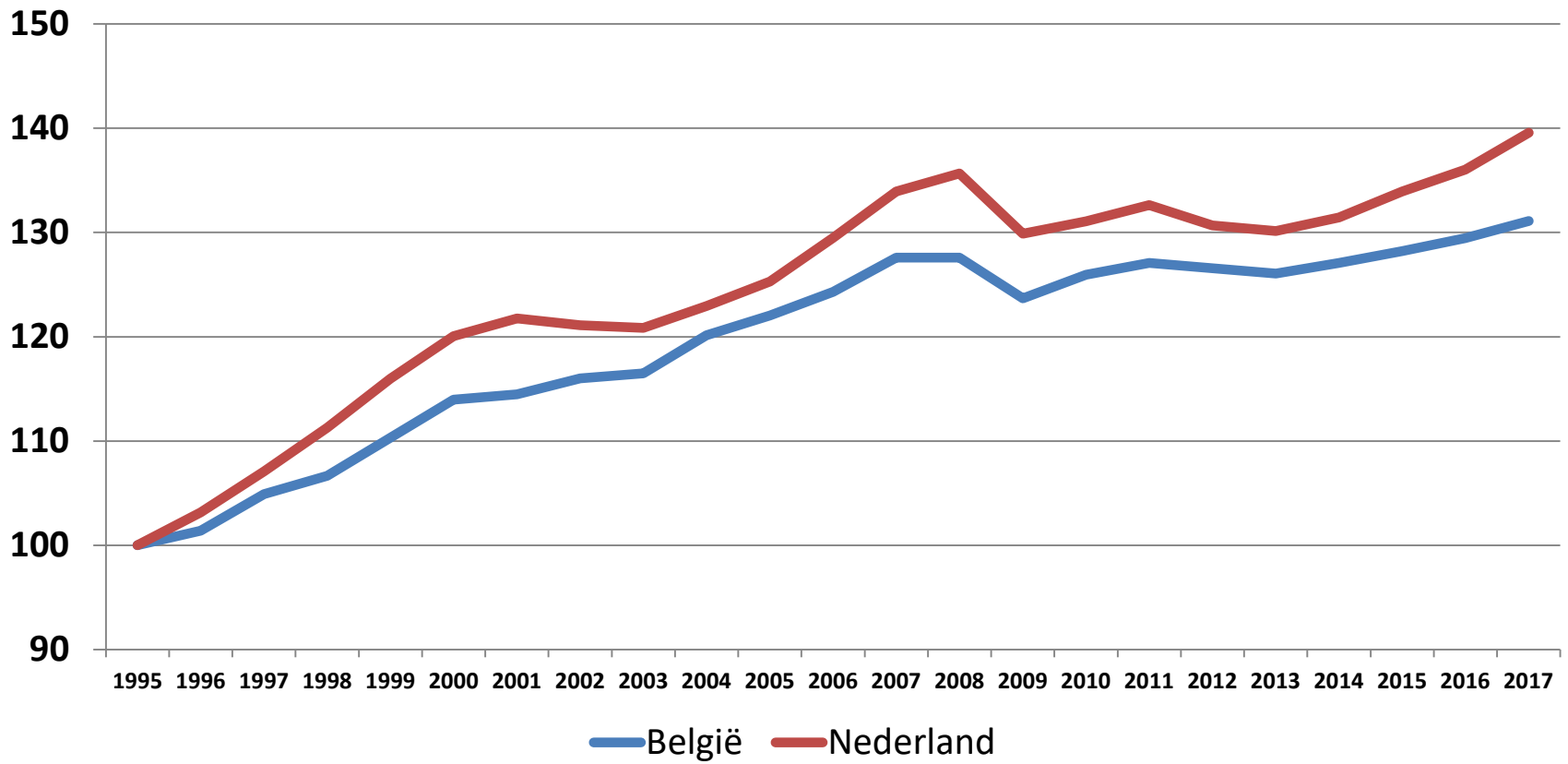
Actueel Denken en Leven
Antwerpen, 25 maart 2019
Frank Vandenbroucke
Universiteitshoogleraar UvA

Zijn we de speelbal van wereldwijde krachten?

- Globalisering, Europa...
- België en Nederland
 - Geen spectaculaire toename ongelijkheid
 - Blijvende verschillen
- Het *poldermodel* als voorbeeld van het aanpassingsvermogen van kleine staten
- Zowel verschillen als gemeenschappelijke tendensen zijn interessant: 'constructieve jaloezie'...
- ... in Europees perspectief

Let op met momentopnames: Nederlandse economie kent sterkere cyclische schommelingen

BBP/capita, volume, 1995 = 100

Armoede als 'materiële deprivatie'

Negatief op minstens 3 van...

1. tijdig betalingen kunnen verrichten
2. één week vakantie per jaar kunnen nemen
3. om de twee dagen vlees of vis kunnen eten
4. onverwachte uitgaven kunnen doen
5. een telefoon kunnen aanschaffen
6. een kleurentelevisie kunnen aanschaffen
7. een wasmachine kunnen aanschaffen
8. een wagen kunnen aanschaffen
9. de woning degelijk kunnen verwarmen.

Gemiddelde percentages opgemeten in SILC (observaties 2005-2016)				
	<18	18-64	65+	Totaal
België	15,9	12,2	7,3	12,2
Nederland	7,6	7,4	3,6	6,9

Armoede als relatieve inkomensongelijkheid 'onderaan'

Aandeel van de bevolking met een besteedbaar huishoudinkomen (gestandaardiseerd) < 60% van mediaan

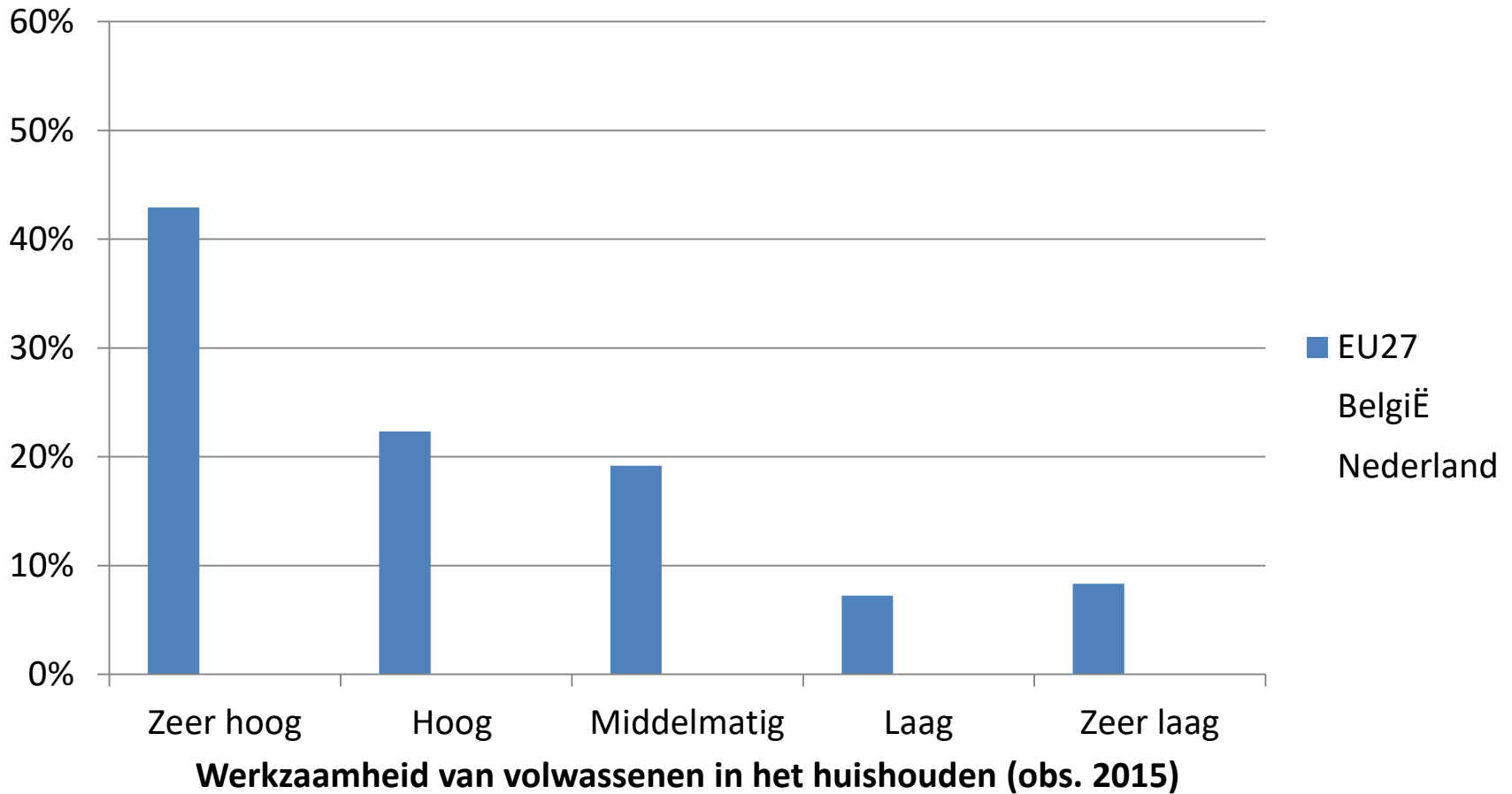
	<60			60+			Totale bevolking		
(Obs.)	2004	2014	2015	2004	2014	2015	2004	2014	2015
België	13,5	15	15,5	20,2	14,6	15,6	14,8	14,9	15,5
Nederland	11,8	13,1	13,5	6,1	6,7	10,5	10,7	11,6	12,8

NL-BE: betere pensioenen, maar evenveel debat

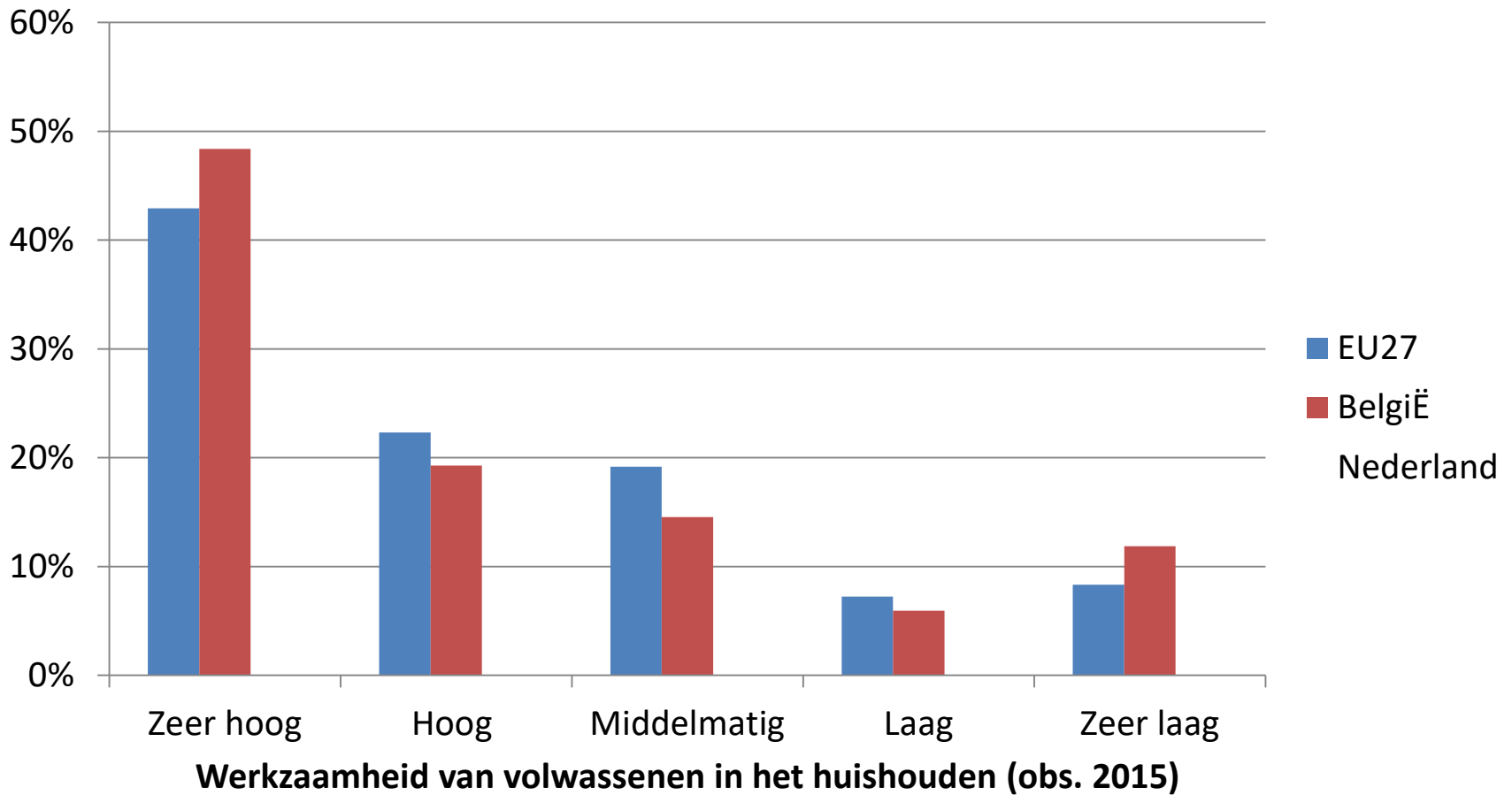
- **NL:** combinatie van basispensioen (omslagstelsel) en uitgebreide tweede pijler (fondsen)
- **BE:** klemtoon op 1ste pijler, 3 stelsels (omslagstelsels)
- **NL:**
 - Aanvullende pensioenen zeer gevoelig aan rente (kortingen)
 - Basispensioen: pensioenleeftijd stijgt zeer snel, zonder uitzondering op basis van lengte loopbaan (2030: 68 jaar; 2070: 72 jaar)

=> hooggeschoolden kunnen sneller stoppen dan laaggeschoolden
- **NL & BE:** nood aan billijke verdeling loopbaan/pensioentijd en aan flexibiliteit

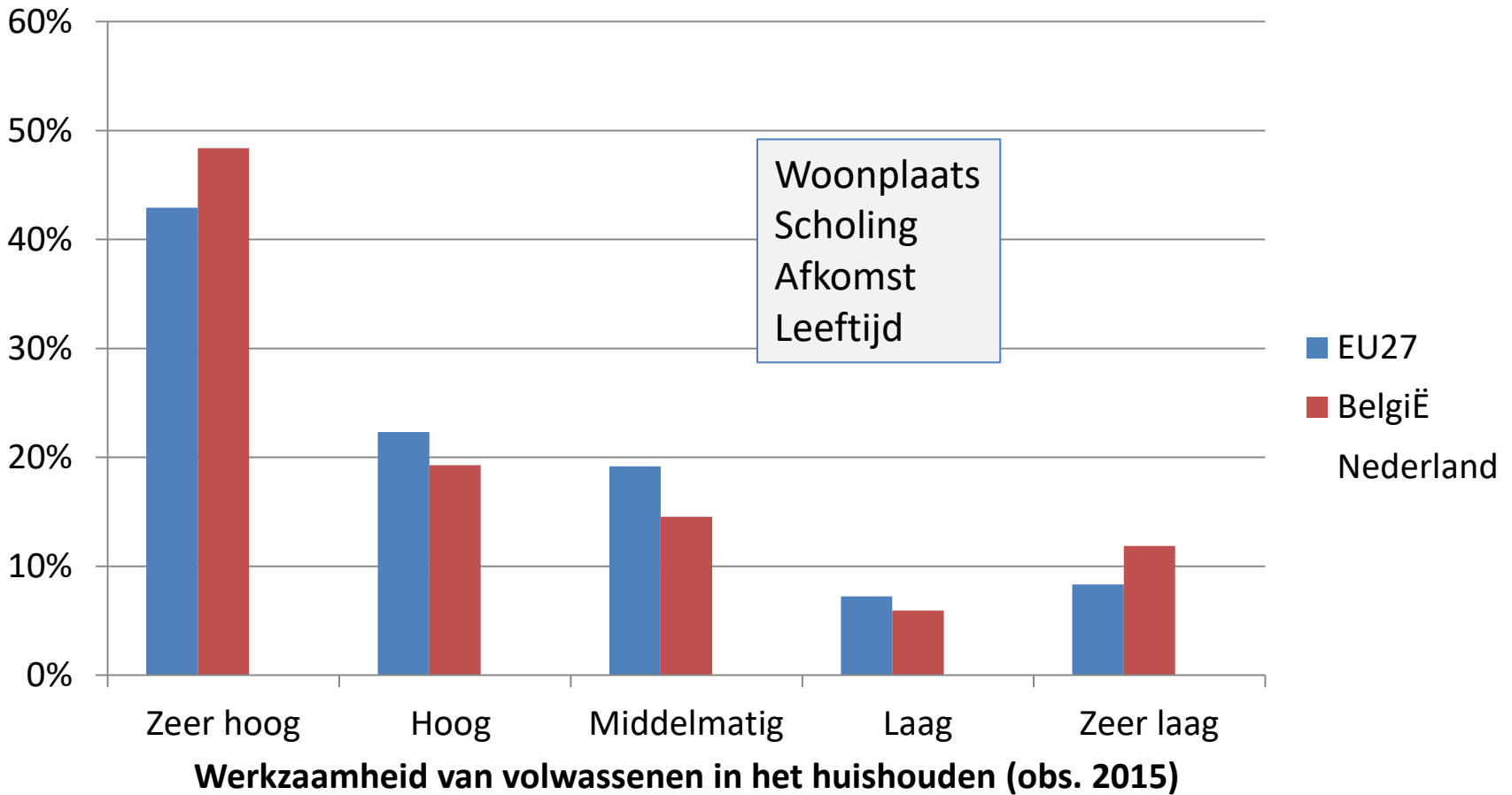
NL-BE: andere spreiding van werk over gezinnen met kinderen

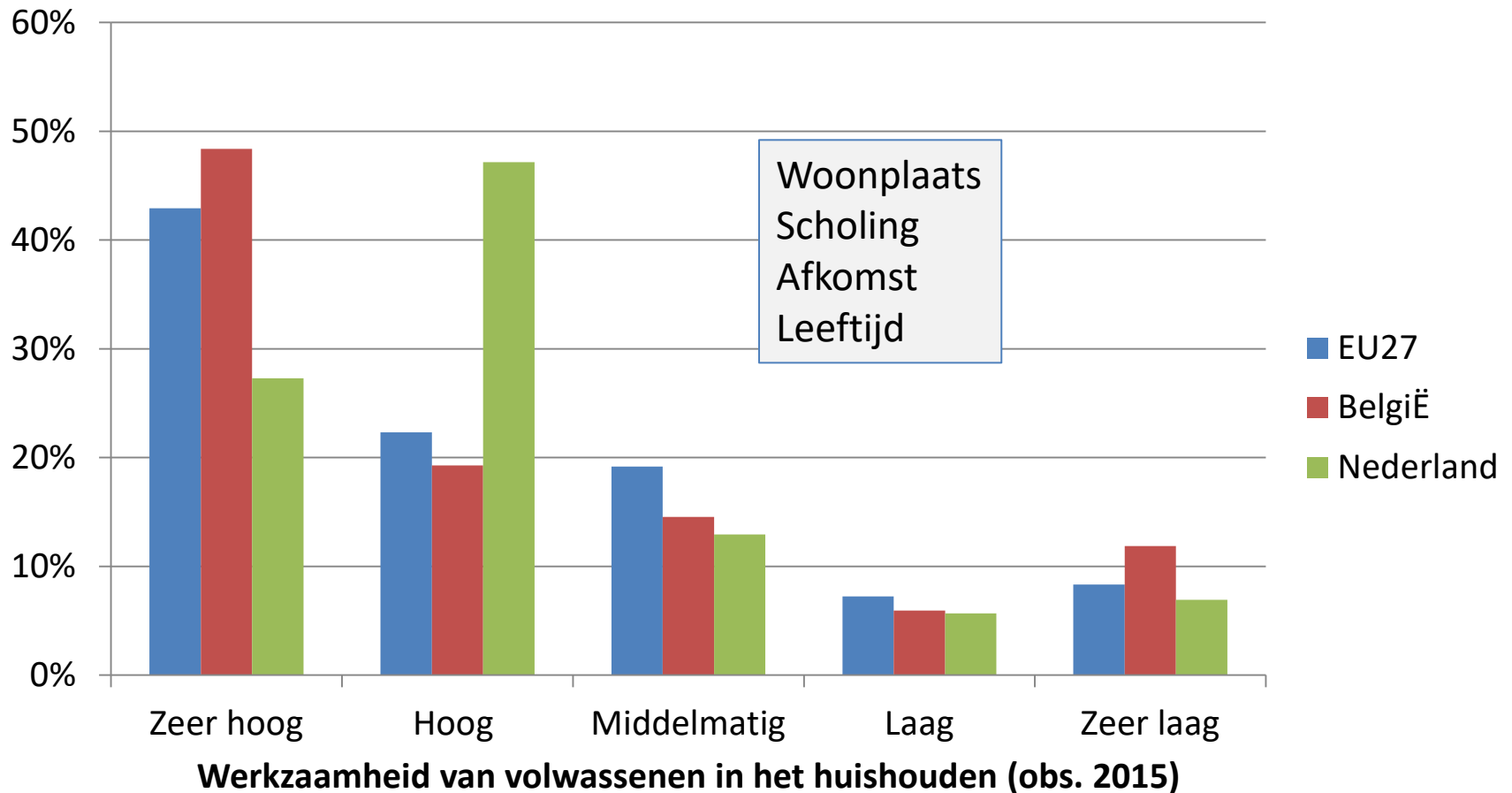
NL-BE: andere spreiding van werk over gezinnen met kinderen

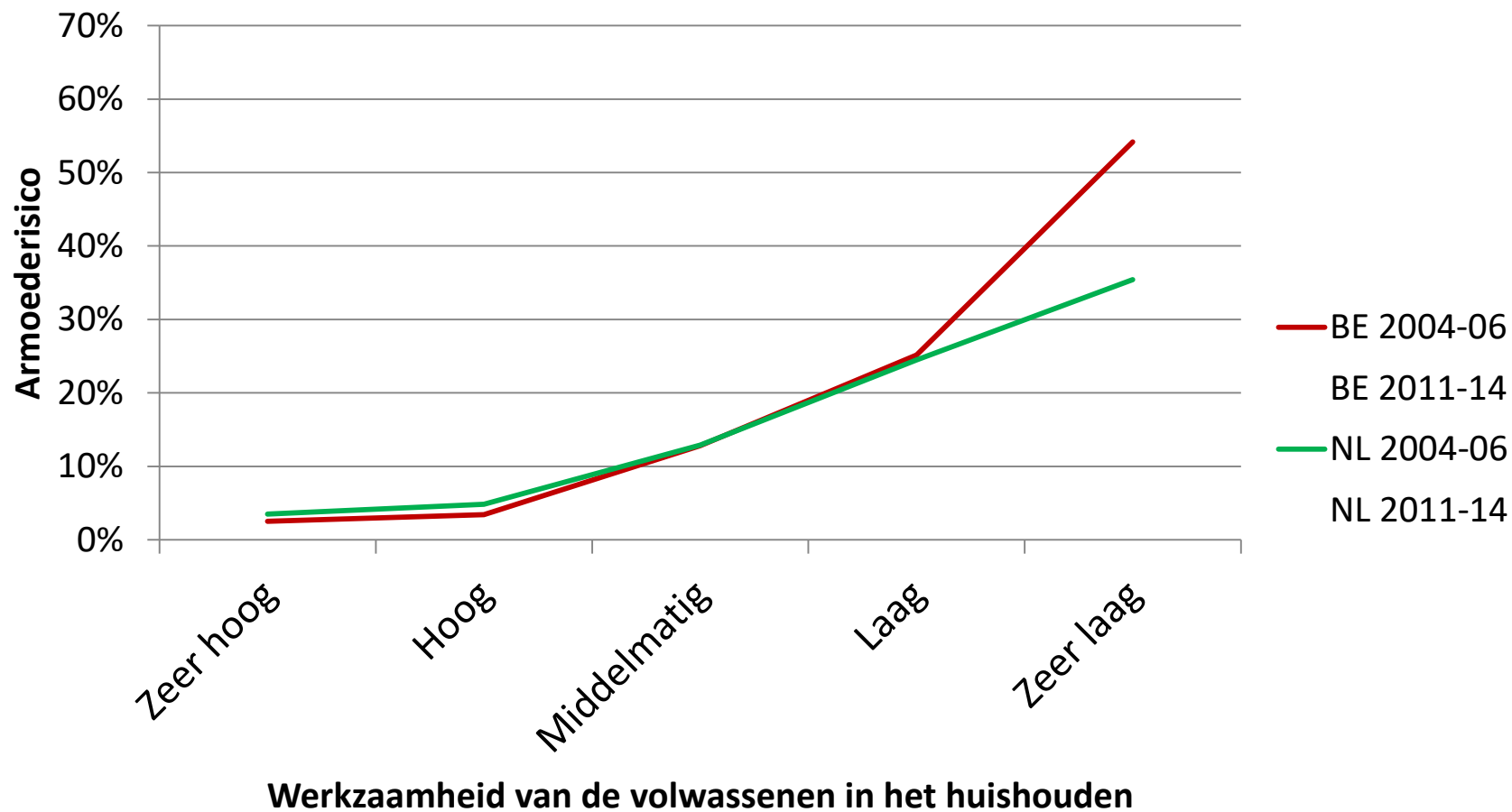
NL-BE: andere spreiding van werk over gezinnen met kinderen

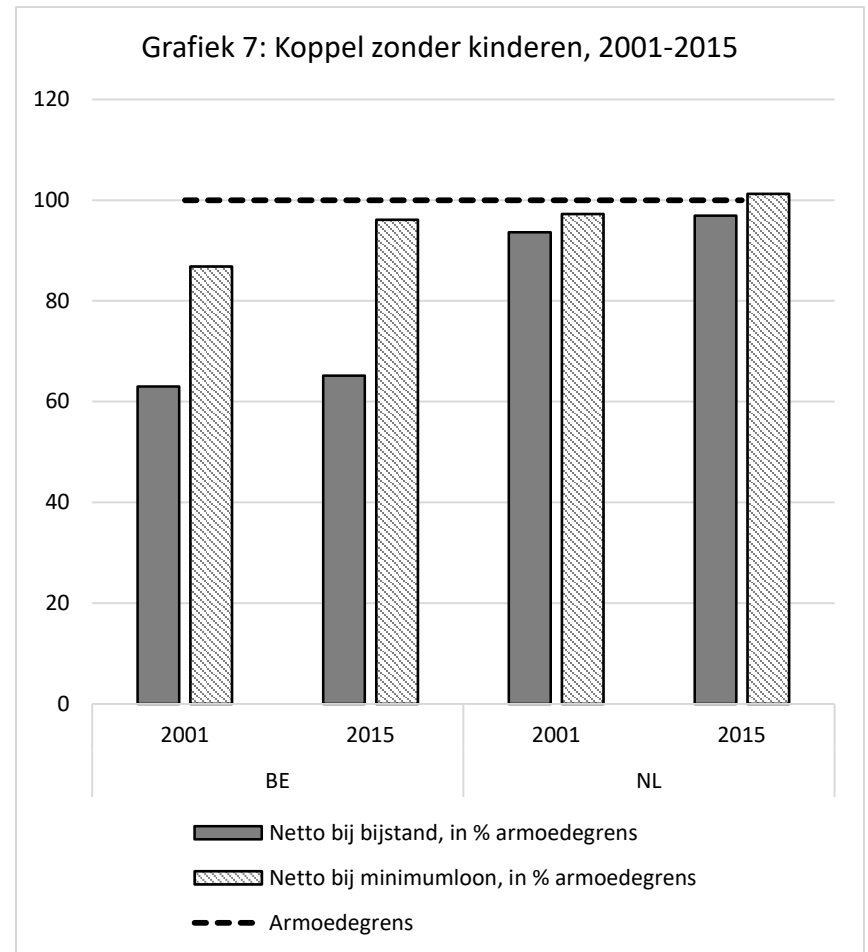
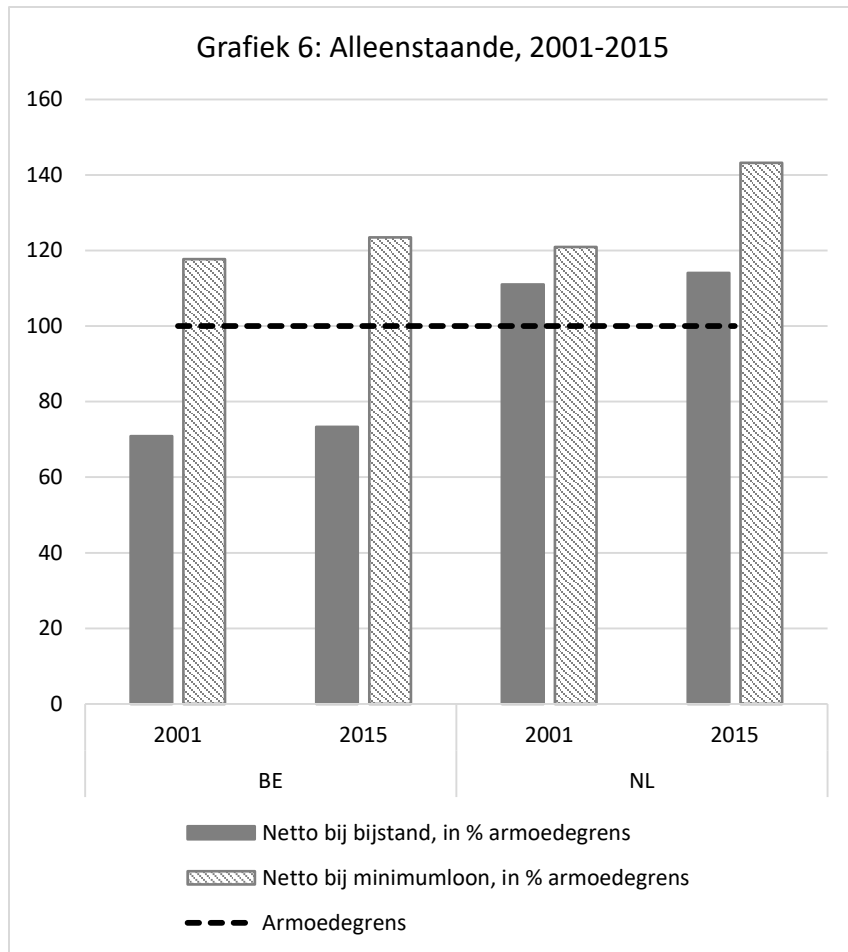
NL-BE: andere spreiding van werk over gezinnen met kinderen

NL-BE: armoede en werk

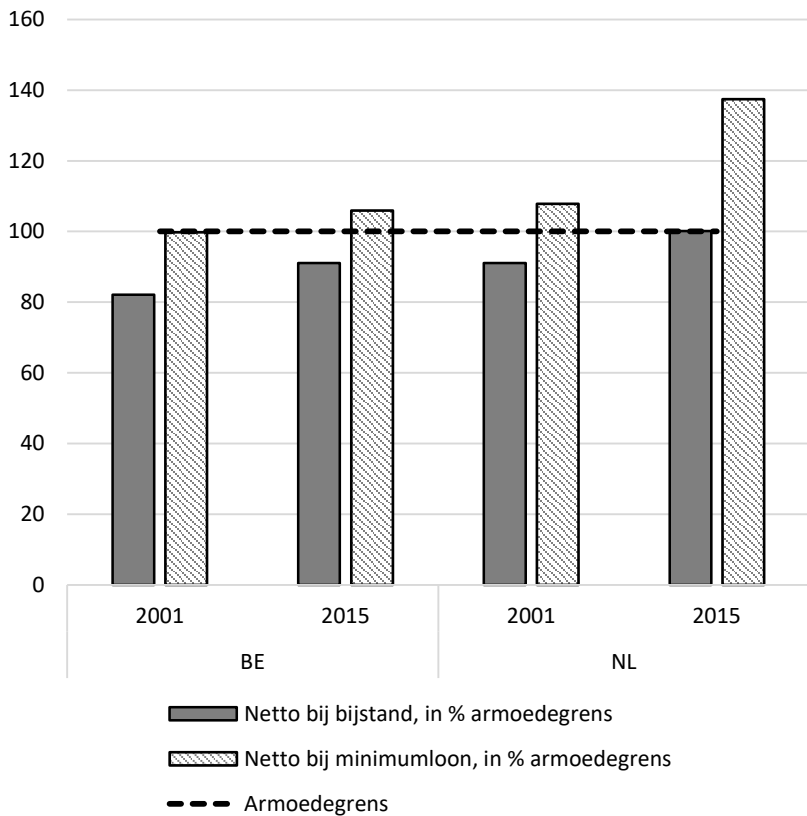

Bijstand in België en Nederland (1)

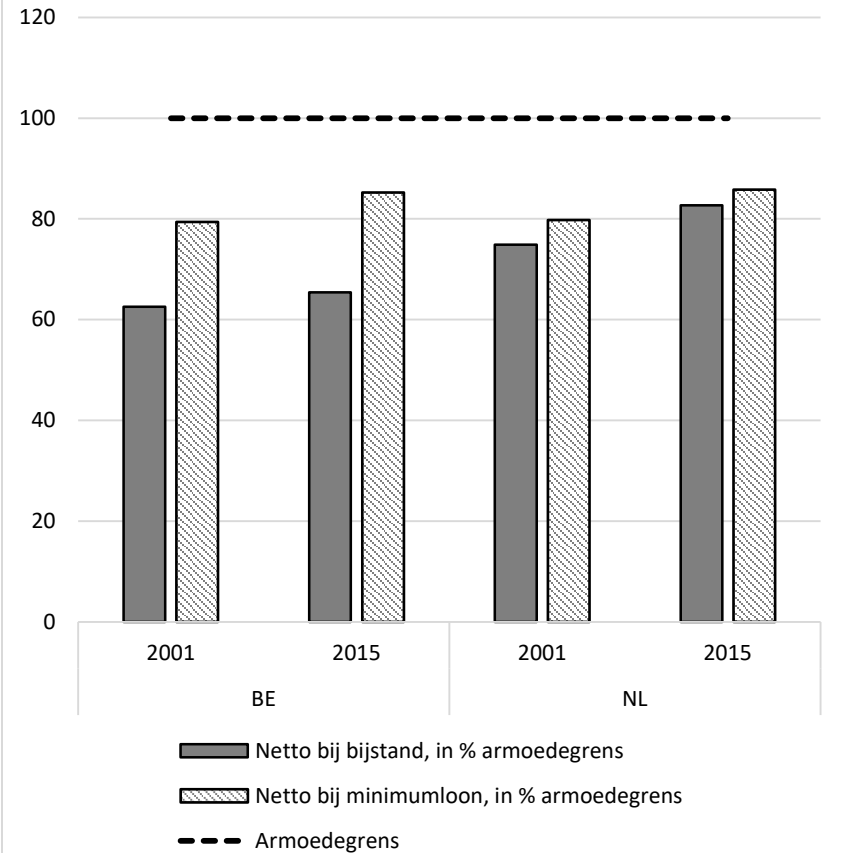

Bijstand in België en Nederland (2)

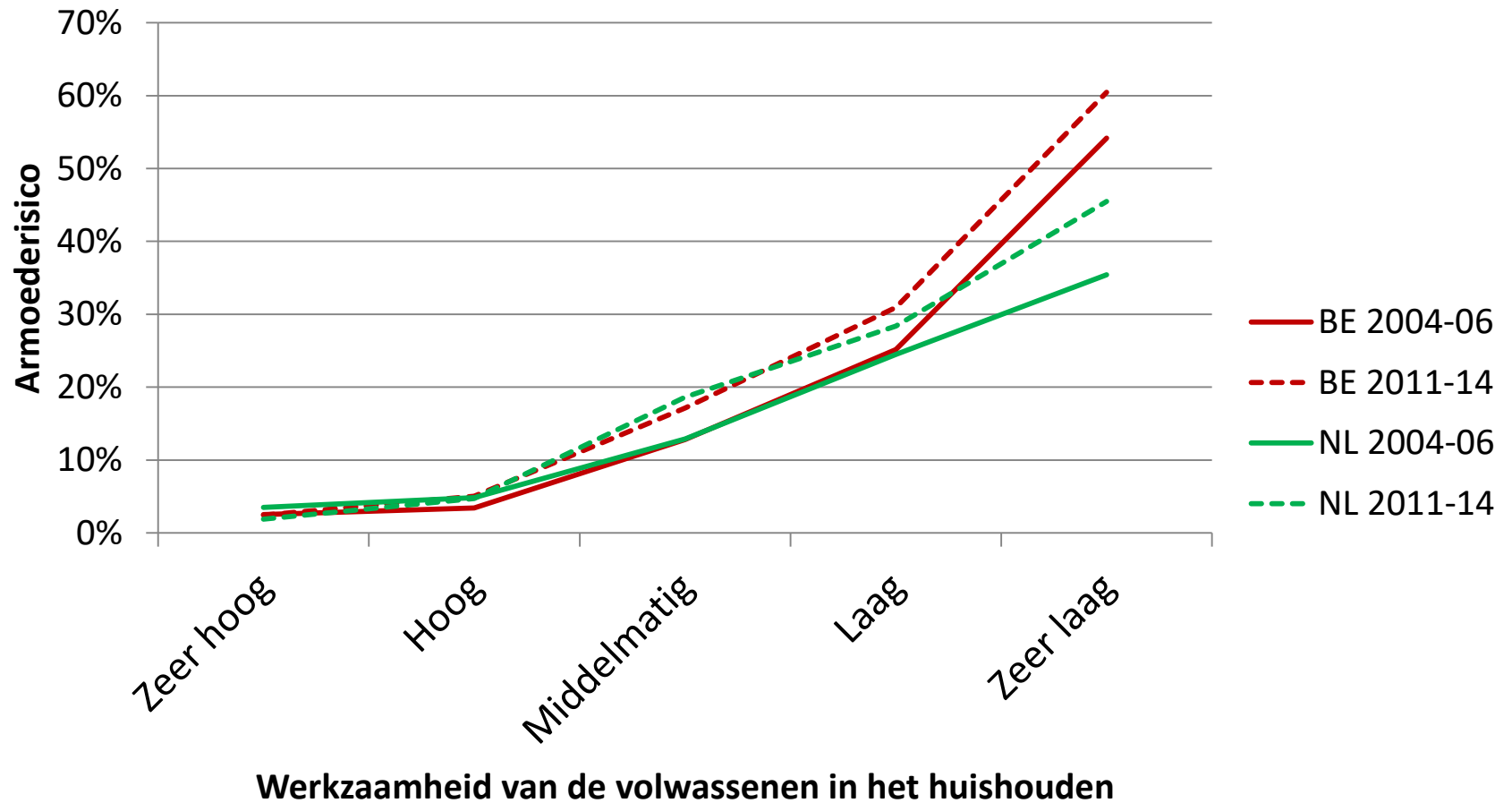
Grafiek 8: Alleenstaande met 2 kinderen, 2001-2015

Grafiek 9: koppel met 2 kinderen, 2001-2015

Armoede en werk: een gemeenschappelijke tendens

Het succes van het *poldermodel*...

- Werkgelegenheidscreatie door
 - Loonmatiging
 - Omvangrijk segment lage lonen
 - Flexibiliteit

... het succes van het *poldermodel*

- Werkgelegenheidscreatie door
 - Loonmatiging
 - Omvangrijk segment lage lonen
 - Flexibiliteit
- Pooling van risico's in gezinnen
- Logica van dit model, limieten van dit model
- Keune *et al.*: het *poldermodel* is aan ernstige vernieuwing toe

Lessen voor België

- Hoogte van uitkeringen
- Decentralisering van sociaal beleid
- Minimumlonen en flexibiliteit: is een houdbare middenweg mogelijk?
- Studentenarbeid?

België – Nederland: een trade-off?

Nederlandse samenleving kent, in vergelijking met België, meer 'macro-onzekerheid' (economische cyclus is sterker) en individuele onzekerheid op de arbeidsmarkt, gekoppeld aan andere verdeling jobs/huishoudens.

Zou er een trade-off zijn tussen:

- financiële bescherming voor de zwakste groep (**NL > BE**)

en

- individuele zekerheid & bescherming op de arbeidsmarkt (**BE > NL**)

?

Of kunnen we deze trade-off overwinnen?

Een Europees debat

- Een nieuwe wending in het Europese beleidsdebat
 - Loonbeheersing, maar behoud loonaandeel
 - Flexibiliteit en stabiliteit
 - Belang van werkloosheidsuitkeringen als schokdempers
 - Een schokdemper voor de Eurozone?
- Rapport Adviesraad Internationale Vraagstukken, juli 2017.
- België en Nederland: bruggenbouwers, of verdedigers?

Dank u

- F. Vandenbroucke, *België en Nederland: kleine welvaartsstaten in Europa*, Vierendertigste Pacificatielezing, Breda, 11 november 2017, DOI: 10.13140/RG.2.2.14550.34888 (<http://pacificatielezingen.org/lezing-2017/>)
- G. Tegenbos, *The Welfare State in the Netherlands and Belgium. A story of Identical Challenges, Different Structures, Identical Instruments... and Jealousy*, *Yearbook The Low Countries*, 2007.
- F. Vandenbroucke, *Een Belgische blik op het Nederlandse AOW-debat*, *S&D*, jg. 75, nr. 5, 2018, pp. 34-44.
- A-C. Guio en F. Vandenbroucke, *ZOOM! Armoede en deprivatie bij kinderen in België*, Koning Boudewijnstichting, 2018. <https://www.kbs-frb.be/nl/Activities/Publications/2018/20181213AJ>
- F. Vandenbroucke, '2017: a turning point in the development of the EU's social dimension?' In: Margriet Drent, Martin Holderied, Adriaan Schout, Hussein Kassim, Rem Korteweg, Yuri van Loon, Michiel Luining, Jasper Lukkezen, Fransje Molenaar, Christian Schwieter, Frank Vandenbroucke and Wouter Zweers, *Clingendael State of the Union 2018: towards better European integration*. Netherlands Institute of International Relations Clingendael, The Hague, January 2018, pp. 85-90.

Alle publicaties:

www.frankvandenbroucke.uva.nl